

NORNA-rapporter 93

Navn og navnebærer

Rapport fra NORNAs 45. symposium
i Skagen 1.–4. oktober 2014

Redigeret af
Martin Sejer Danielsen, Birgit Eggert
og Johnny G.G. Jakobsen

With summaries in English or German

NORNA-förlaget
Uppsala 2016

NORNA-rapporter 93

Udgivet af Afdeling for Navneforskning, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet i samarbejde med NORNA.

© Respektive forfattere 2016

ISSN 0346-6728

ISBN 978-91-7276-093-6

Sat med Verdana

Grafisk opsætning: Redaktionen

Omslag: Katrín Driscoll

Omslagsbillede: Martin Sejer Danielsen

Udgivet som internetpublikation på adressen:

nfi.ku.dk/publikationer/webpublikationer/norna-rapporter-93

För bedömning av manuskript till bidrag i NORNA-rapporter anlitas även utomstående vetenskapliga granskare.

Abstract

Navn og navnebærer. Rapport fra NORNAs 45. symposium i Skagen 1.-4. oktober 2014. Redigeret af Martin Sejer Danielsen, Birgit Eggert og Johnny G.G. Jakobsen (Name and Name bearer. Proceedings from The 45th NORNA Symposium in Skagen, 1-4 October 2014. Edited by Martin Sejer Danielsen, Birgit Eggert, and Johnny G.G. Jakobsen). *NORNA-rapporter 93*. 327p. Uppsala 2016. ISBN 978-91-7276-093-6.

The 45th NORNA symposium was held in Skagen in North Jutland, Denmark, from the 1st to the 4th of October 2014. The symposium was arranged by the Name Research Section at the Department of Nordic Research at the University of Copenhagen. Personal names, place-names, and urban names connected to the symposium theme "Name and name bearer" were discussed by the 25 participants from Denmark, Finland, Norway and Sweden. The symposium proceedings contain 14 of the 18 congress papers.

Keywords: NORNA proceedings, proper names, onomastics, name research, place-names, personal names, names and gender, linguistic landscapes, names in archaeology, names and legends.

Namn och namnbärare

– om könsneutrala, könskonträra och könsöverskridande namn

KATHARINA LEIBRING

1. Inledning

En av förnamnets viktigaste egenskaper är i många kulturer att det omtalar eller avslöjar namnbärarens kön (Alford 1988 s. 66) – och könskodningen kan också vara inskriven i lagen i vissa länder, t.ex. Finland och Tyskland. Det finns dock kulturer och språkområden där namnen inte är lika uttalat könsbundna, liksom många länder utan namnlagar som reglerar förhållandet mellan namn och kön. Så är fallet t.ex. i USA och Storbritannien där ju många förnamn används till de båda biologiska könen, även om ett stort antal namn också där är mer förknippade med det ena könet. Flera undersökningar har visat att den maskulina normen är stark i dessa länder – flickor kan ges traditionella pojknamn men inte tvärtom, och de namn som används androgynt överges efter hand av pojkföräldrar (Barry & Harper 1993 s. 236; Lieber-son, Dumais & Baumann 2000 s. 1282; Brylla 2007 s. 193). I kontrast till de oreglerade länderna står Tyskland och flera andra länder på den europeiska kontinenten. Enligt gällande tysk namnlag måste åtminstone ett av förnamnen vara könskodat, alltså vara förknippat med det ena eller andra könet, om övriga förnamn används av båda könen. Nyligen har dock möjligheten att inte ange barnets kön i officiella handlingar i Tyskland lagfästs, vilket på sikt kan öppna för en uppluckring om könskodningen (Schmidt-Jüngst 2013 s. 112). I länder med språk där namn böjs grammatiskt efter kön görs ibland

större åtskillnad mellan vilka namn som bärs av män respektive av kvinnor, liksom i katolska länder där många barn namnges efter helgonnamnlängden. Namn, namnbärare och kön har alltså relationer på flera sätt. Somliga namn konnoterar också olika kön beroende på i vilket land och på vilket språk det används, t.ex. *Inge* (mansnamn i Sverige, kvinnonamn i Tyskland) och *Kari* (kvinnonamn i Sverige och Norge, mansnamn i Finland).

I Sverige har under ganska lång tid ett antal förnamn använts till båda könen – *Kim*, *Nikita*, *Robin* och *Tintin* är några namn som användes i den senaste namnlagsutredningen (NLU s. 249) för att exemplifiera begreppet könsneutrala namn. På Patent- och registreringsverkets hemsida fanns tidigare en förteckning över namn som kunde eller brukade användas av båda könen i Sverige. Sedan ett antal år är denna lista nu borttagen, detta eftersom det svenska Skatteverket inte längre betraktar olika förnamn såsom olämpliga för det ena eller andra könet, oavsett om det gäller barn eller vuxna (Skatteverkets ställningstagande 2009-12-14), och oavsett om namnen traditionellt burits av det ena könet. Tidigare hade namnval som förknippats med motsatt kön kunnat nekas med hänsyftning till Namnlagens § 34, om namn som "kan antas leda till obehag för den som skall bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn". Skatteverkets nya ställningstagande hade föregåtts av flera rättsfall, politiska uttalanden och medial uppmärksamhet, främst vad gällde vuxnas rätt att lägga till ett könskonträrt förnamn, detta då definierat som ett namn som traditionellt burits av det andra könet.¹ Utvecklingen har beskrivits av Eva Brylla

¹ De politiska partierna Feministiskt Initiativ och Miljöpartiet, liksom hbtq-organisationer har drivit kampanjer för att alla förnamn ska kunna ges oberoende av bärarens biologiska kön.

(2010), och nu senast av Thorsten Andersson (2013). I en nyutkommen artikel av Linnea Gustafsson (2015) diskuteras fenomenet i relation till generella förändringar i språket. I NLU från 2013 konstateras (s. 249) att "problemet med könskonträra förnamn inte [kan] betraktas som en stor fråga" eftersom det finns så gott om könsneutrala namn att välja mellan. Jag återkommer till vad svenska folket i allmänhet tycks anse om könskonträra förnamn.

Den här uppsatsen vill jag se som en startpunkt för en undersökning av det samtida bruket av och attityder till vad jag vill kalla könsöverskridande förnamn. Terminologin beträffande hur förnamn används eller givna i relation till namnbärarens kön är inte helt etablerad i Sverige, och skulle kräva en längre utredning. I USA används termerna *unisex names* och *androgynous names* för det som på svenska betecknas som könsneutrala namn. Men steget från att vara ett namn som enbart används av ett kön till att vara ett namn som är helt köns neutralt är långt. Jag tänker mig ett kontinuum som går från könskodat namn till könskonträr användning som kan leda till könsöverskridande bruk och på sikt till att namnet uppfattas som köns neutralt. Termer för namn som dels används könskonträrt (= att ett namn, som traditionellt har förknippats med ett kön, ges till en bärare som tillhör det andra biologiska könet), dels nyligen har börjat användas som namn till båda könen, men ännu inte har blivit etablerade som könsneutrala, behövs. För det sistnämnda använder jag mig av termen *könsöverskridande namn*, och för de könsbundna namn som vid enstaka tillfällen ges till en person av motsatt kön använder jag termen *könskonträra namn*.

I uppsatsens första huvuddel (avsn. 3) undersöker jag attityder till bruket av könskonträra namn i Sverige. Jag använder mig av några aktuella attitydundersökningar där frågor inom detta område ställts. Den största undersökningen ingår som bilaga i NLU och ställdes år 2012 till ett representativt urval av Sveriges befolkning i åldern 18-70 år.

Jag kompletterar den undersökningen med två mindre undersökningar gjorda 2014 – en som gäller studenter, och en som gäller gymnasister, alltså många personer som är yngre än de som ingår i NLU:s undersökning. Likheter och skillnader i resultaten diskuteras.

I den andra huvuddelen (avsn. 4) gör jag två empiriska studier över vilka förnamn som dels ses som könsöverskridande av ungdomar idag, dels faktiskt har givits som tilltalsnamn till barn av båda könen de senaste åren. Till den första studien har jag använt mig av de namn som gymnasisterna i attitydundersökningen angivit som könsneutrala. Dessa namn ställs mot förekomsten i befolkningen som helhet, uppdelad på kön.

Det kan vara svårt att få fram om namn som ges till barn av båda könen idag egentligen används könskonträrt eller om de blivit könsöverskridande och på sikt könsneutrala, eftersom det sannolikt rör sig om få belägg på varje namn. Därför är det intressant att undersöka vilka namn det egentligen är som nu för tiden ges till båda könen, och se deras historia och bakgrund i Sverige. I avsnitt 4.2 redogör jag för vilka tilltalsnamn som givits till barn av båda könen under 2011 till 2013. Materialet omfattar sådana skrivformer som givits till minst två barn under ett visst år. För att få fram hur strömmarna går mellan könen (ges flickor pojknamn oftare än pojkar flicknamn?) jämförs med den könsvisa fördelningen mellan namnbärarna i befolkningen som helhet. Tidigare undersökningar, särskilt från USA (se Brylla 2007), har visat att det är vanligare att pojknamn blir könsneutrala namn än tvärtom. Gäller detta fortfarande eller kan vi se att namn som tidigast använts till flickor även ges till pojkar idag?

Det är säkert naturligt att namn som sedan länge förknippats med ett av könen får svårare att ta steget över till det andra. Amerikanska undersökningar (Barry & Harper 1993; Lieberson, Dumais & Baumann 2000) har visat att könsneutrala namn dels ofta har en kortare historia som

förnamn, dels har kort omloppstid för sin popularitet. Frågan om samma förhållande råder i Sverige kan förstås inte besvaras utifrån endast tre års namnstatistik, utan mitt bidrag får ses som en startpunkt för vidare studier.

2. Material

Det använda materialet är för uppsatsens första huvuddel tre attitydundersökningar genomförda mellan 2012 och 2014. Av dessa är den som redovisas i NLU störst, och den är den enda som riktade sig till ett representativt urval av hela befolkningen. Ca 1 000 personer mellan 18 och 70 år besvarade frågorna. Resultatet och de statistiska premisserna redovisas som bilaga 4 i NLU.

Såväl studentundersökningen som gymnasistundersökningen riktades ju till specifika grupper, och det är också betydligt färre informanter; studentundersökningen, som ingår i en C-uppsats i Nordiska språk (Svedjedal 2014), omfattar 161 informanter från två vetenskapsområden vid Uppsala universitet, och gymnasistundersökningen består av 66 svar från sju olika gymnasieskolor i Sverige. Gymnasistenkäten, som lades ut på Institutet för språk och folkminnets hemsida från DAG i Göteborg,² var tänkt att användas som en del av gymnasiets undervisning om namn, och frågorna var därför öppna och inbjöd till diskuterande svar.

Undersökningarnas frågeställningar är inte helt jämförbara med varann. Det är bara i studentundersökningen som någon explicit fråga ställs om skillnader mellan attityder till könskonträra pojk- respektive flicknamn. Frågan ställdes inte i NLU och i de fritt formulerade svaren från gymnasisterna görs ingen uttalad skillnad mellan namn givna till pojkar och flickor.

² Den citeras här som Namn (webbenkät för elever).

För del 2, de empiriska studierna av vilka namn som ges till barn av båda könen, utgår jag först från de namn som av gymnasisterna nämns som könsneutrala. Dessa namn jämförs med SCB:s namnstatistik över hela befolkningen, och med de senaste årens givna tilltalsnamn till småbarn.

Därefter studerar jag, utifrån SCB:s fördjupade namnstatistiska tabeller vilka namn som givits till barn av båda könen de senaste åren, och hur de generellt fördelar sig på män och kvinnor som namnbärare. För tiden efter 2003 redovisas hos SCB ända ner till två namnbärare per år som givits en viss stavning av ett tilltalsnamn, något som ger goda möjligheter att undersöka också bruket av mer ovanliga namn och namnformer.

3. Redovisning av attitydundersökningarna

De tre attitydundersökningarna har, som påpekats, riktats till olika målgrupper, och frågorna är inte helt jämförbara med varann. Innebörden i de frågeställningar som är relevanta för denna undersökning kan sammanfattas som att de gäller attityder till könskonträra namn, givna till såväl barn som vuxna. Varje undersöknings särskilda frågor redovisas under respektive avsnitt.

3.1. Attitydundersökningen i NLU

I NLU:s attitydundersökning ställdes bl.a. frågan: "Tycker du att föräldrar ska ha rätt att ge sina söner flicknamn och sina döttrar pojknamn?" Svartalternativen var tre: ja, alltid; ja, men bara om barnet samtidigt får ett annat *tilltalsnamn*; nej.

NAMN OCH NAMNBÄRARE

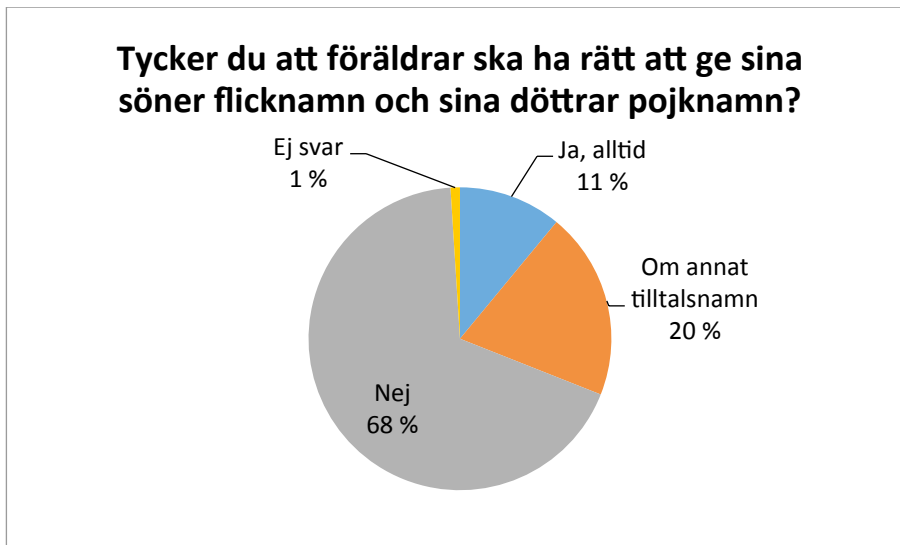

Diagram 1: Resultat av fråga 9 i NLU:s attitydundersökning: "Tycker du att föräldrar ska ha rätt att ge sina söner flicknamn och sina döttrar pojknamn?"

Som framgår av resultatet av NLU:s undersökning (diagram 1) är många svenskar emot att barn ska ges könkonträra namn. Totalt är det närmare 90 % som anser att barn inte ska få ges ett tilltalsnamn som oftast bärs av det andra könet. Män är mer negativa: 75 % säger helt nej mot 64 % av kvinnorna. Den äldsta åldersgruppen, 51–70 år, är mer negativ med 75 % nej, än den yngsta, där 63 % säger nej. Gruppen med flest obetingat positiva svar var människor med utländsk bakgrund, där 19 % var för detta. Inte i någon grupp, oavsett kön, ålder, utbildning eller bakgrund, finns dock någon majoritet för föräldrars rätt att ge könkonträra namn till sina barn. Namnens könsbundenhet förefaller vara fast förankrad. NLU kommenterar (s. 249) utfallet av attitydundersökningen: det "är emellertid intressant på så sätt att det befäster bilden av en genomgående konservativ inställning hos svenska folket i denna fråga." Tilläggas kan att undersökningen visar (s. 245) på att det råder ett starkt generellt motstånd mot vad som uppfattas som olämpliga namnbildningar, bl.a. ovanliga stavningar och "okonventionella förnamn (t.ex.

Cykelpedal, Gudihimlen)”, där ca 85 % anser att sådana inte ska godkännas.

3.2. Studenterna

I en undersökning bland studenter vid Uppsala universitet, gjord 2014, om attityder till könsneutralt språkbruk och könskonträra namn (Svedjedal 2014) ställdes flera frågor av relevans för min studie. Materialet samlades in dels genom en webbenkät och dels genom en pappersenkät. Dessutom gjordes fyra djupintervjuer. Totalt inkom 161 svar. En fördjupad analys gjordes av svaren som 90 informanter från två olika vetenskapsområden lämnat; området för humaniora och samhällsvetenskap (Hum-sam) respektive området för teknik och naturvetenskap (Tek-nat).

En fråga som alla informanter fick besvara var om de ansåg att flickor/kvinnor kan ha ”typiska” pojk-/mansnamn och vice versa (diagram 2).

Diagram 2: Sammanfattande resultat från studentenkäten om attityder till könskonträra namn.

Av svaren på denna fråga framgår att runt 50 % anser detta vara i sin ordning, och att det är något fler informanter som

NAMN OCH NAMNBÄRARE

anser att flickor/kvinnor kan ha pojk-/mansnamn än tvärtom. Notervärt är att närmare 20% har svarat "vet ej" på frågorna.

I den del av undersökningen där informanterna delades upp efter vetenskapsområde redovisas svaren på flera frågor. Förutom frågan om föräldrar ska ha rätt att ge sina barn könskonträra namn (diagram 3), frågades också om en myndig person ska få byta eller lägga till ett könskonträrt namn (diagram 4). Informanterna fick också här ta ställning till om flickor/kvinnor kan ha "typiska" pojk-/mansnamn och vice versa (diagram 5 och 6). Svaren är fördelade efter vetenskapsområde, och visar på vissa intressanta skillnader, både mellan områdena och gentemot undersökningen i NLU.

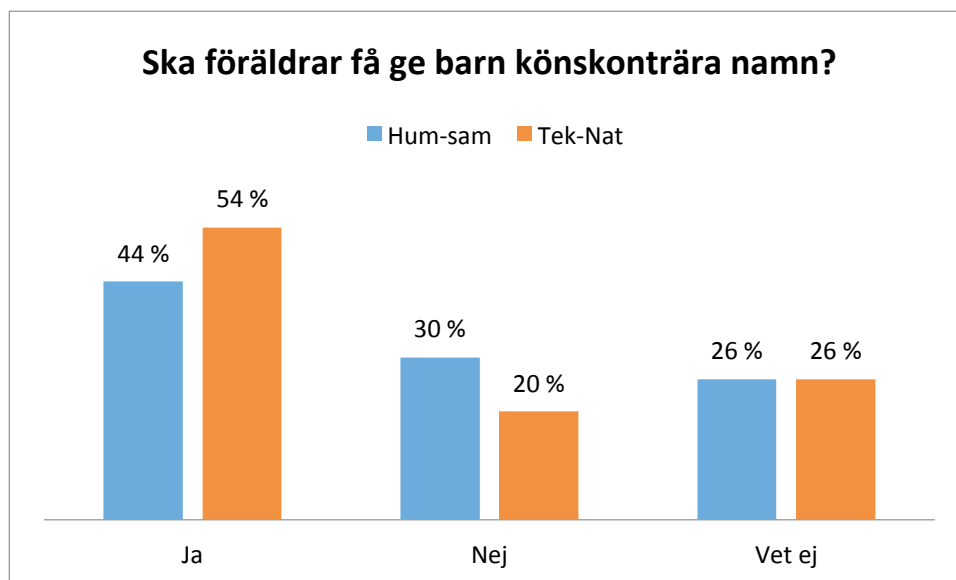

Diagram 3: Ska föräldrar få ge sina barn könskonträra namn?

Som framgår av diagram 3 ställer sig studenterna betydligt mer positiva till företeelsen än respondenterna i NLU. Ungefär hälften tycker att det ska vara tillåtet. En fjärdedel av informanterna har besvarat frågan med "Vet ej", och ca 25 % anser inte att föräldrar ska ha rätten. Vissa olikheter mellan studentgrupperna utifrån vetenskapsområde framkommer. Av

studenterna vid Tek-nat är över hälften positiva, och endast 20 % har svarat nej på frågan. Studenterna vid Hum-sam är inte lika positiva och de ger också ett tydligare negativt svar.

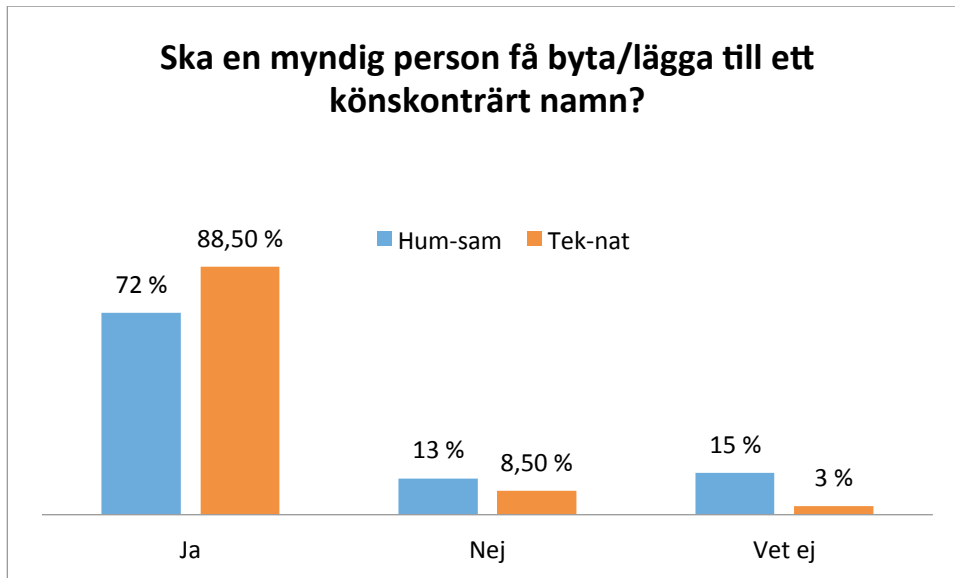

Diagram 4: Ska en myndig person få lägga till ett könskonträrt namn?

En stor majoritet inom båda områdena anser att en myndig person ska ha rätt att byta eller lägga till ett könskonträrt namn (diagram 4). Informanter från Tek-nat är mer positiva än de från Hum-sam, där också hela 15 % svarar "vet ej".

NAMN OCH NAMNBÄRARE

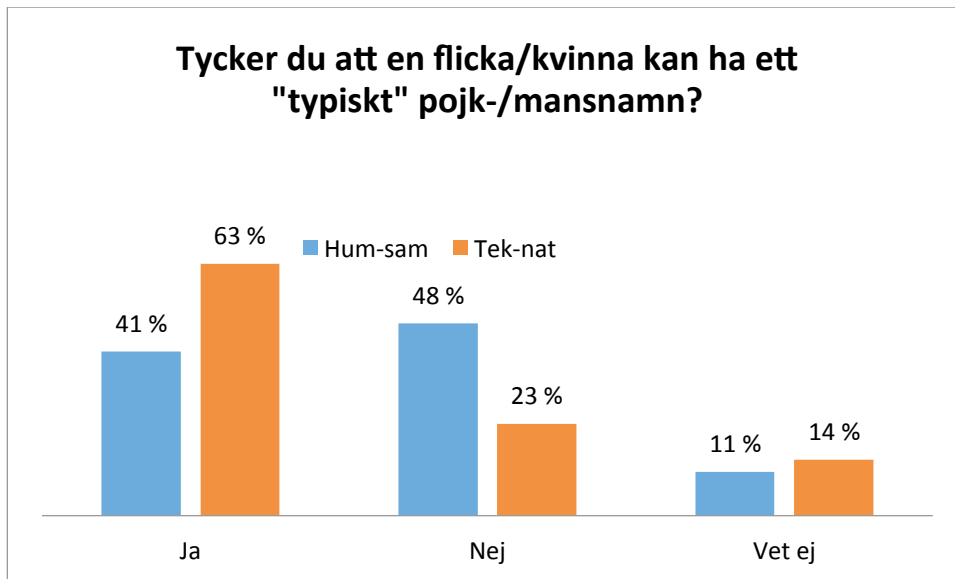

Diagram 5: Studenternas inställning till att flickor/kvinnor har "typiska" pojk-/mansnamn.

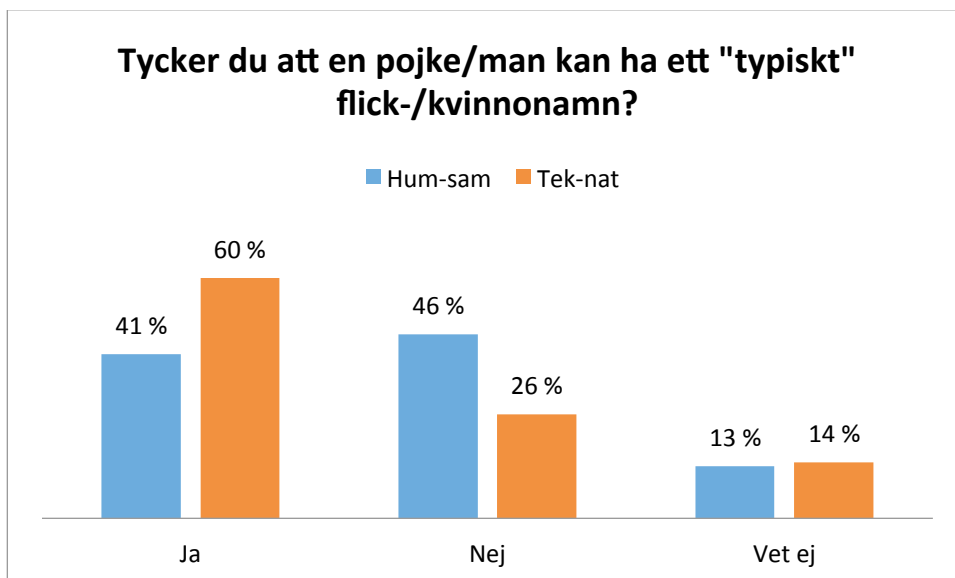

Diagram 6: Studenternas inställning till att pojkar/män har "typiska" flick-/kvinnonamn.

Frågorna om informanten anser att en person kan ha ett namn som traditionellt förknippas med det andra könet återkommer här, med svaren uppdelade efter vetenskapsområde. Studenterna från Tek-nat är generellt mer liberala i sina åsikter då en majoritet av dem anser att detta är godtagbart för båda könen. Det är dock något färre informanter från Tek-nat som anser att en pojke/man kan ha ett typiskt kvinnonamn, än de som tycker att flickor/kvinnor kan ha typiska pojknamn. Bland Hum-sam-studenterna svarar tvärtom fler nej på frågan om flickor/kvinnor kan ha pojknamn än vice versa. Då svaren inte är uppdelade efter kön går det inte att utläsa huruvida mäns och kvinnors åsikter i frågan skiljer sig. Den relativt höga andelen "vet ej" kan, enligt ett par kommentarer, bero på att frågeställningen tidigare inte varit aktuell för studenterna.

Svedjedal framför hypotesen (s. 40 f.) om att vetenskapsområdenas i varierande grad positiva inställning till könsneutrala namn kan bero på att studenterna vid Tek-nat ännu inte reflekterat över frågan så ingående som studenterna vid Hum-sam, där genusfrågor mer diskuterats, men drar inga långtgående slutsatser.

3.3. *Gymnasisterna*

Också i webbenkäten till gymnasisterna ställdes en fråga om förnamn som traditionellt förknippas med det andra könet (könskonträra namn) ska vara tillåtna.³ De fritt formulerade svaren (se diagram 7) kan delas in i tre grupper: en som säger generellt nej till detta, en grupp som anser att det kan tillåtas för vuxna, och en grupp som anser att det ska vara tillåtet att ge sådana namn även till barn. Totalt är det

³ Frågan löd: "Idag har man rätt att byta förnamn och ta ett könskonträrt namn. Med det menas ett namn som vanligtvis förknippas med motsatt kön. Vad tycker du? Ska man kunna anta ett könskonträrt namn? Varför eller varför inte?"

NAMN OCH NAMNBÄRARE

ungefär en lika stor andel som anser att könskonträra namn alltid ska vara tillåtna (45 %) som anser att barn inte ska få ges sådana (48 %).

Diagram 7: Gymnasisternas åsikter om man ska kunna anta könskonträra namn.

I de kommentarer som gymnasisterna ger är det främst rädslan för mobbning som lyfts fram som motiv till varför könskonträra namn inte bör tillåtas till barn. Flera informanter tycker också att de skulle känna sig osäkra om de träffade en person som bar ett könskonträrt namn, men några påpekar också att man säkert skulle vänja sig om det blev vanligare. De positiva svaren fokuserar på att alla ska ha rätt att välja ett namn som man tycker om, och att det bara är konventioner som ligger till grund för vilka namn som ses som mans- respektive kvinnonamn.

3.4. Sammanfattande om attityder till könskonträra namn

I ingen av undersökningarna framkommer någon tydlig majoritet för att barn ska kunna ges könskonträra namn. Närmare 90 % i NLU:s undersökning anser att ett barns tilltalsnamn inte ska vara könskonträrt. Både bland studenterna och gymnasisterna säger nästan 50 % nej till detta. Resultatet i de här undersökningarna är alltså inte helt i linje med Skatteverkets inställning (Skatteverkets ställningstagande 2009-12-14) då man skriver:

Det förhållandet att ett visst namn normalt bärs av personer av ett visst kön bör inte anses medföra att namnet är olämpligt för personer av motsatt kön. Detta gäller även när ett sådant namn anmäls för ett barn under 18 år. Det är även i det fallet vårdnadshavaren som får anses göra bedömningen av om namnet kan antas leda till obehag.

Utifrån NLU:s undersökning framkommer att särskilt äldre personer är negativa till könskonträra namn, medan både studenter och gymnasister har större tolerans för detta. En majoritet av studenter och gymnasister anser också att vuxna ska ha större möjlighet att få välja namn själva, där särskilt studenterna från Tek-nat är positiva. Det tycks dock vara en relativt stor del som inte reflekterat över frågan, och därför inte redovisat någon åsikt. Något fler bland studenterna är positiva till att flickor ges pojknamn än tvärtom, men skillnaden är inte stor. Synen på att flickor lättare kan ges traditionella pojknamn stämmer väl överens med resultat från tidigare studier från USA (Barry & Harper 1993; Liberson, Dumais & Baumann 2000).

4. Könsneutrala namn i Sverige idag

4.1. Gymnasisternas uppfattningar om könsneutrala namn

I gymnasistenkäten gavs ungdomarna också möjlighet att ange namn som de upplever som könsneutrala, definierat som namn som används av båda könen.⁴ Namnet *Kim* står i särklass då 55 gymnasister hade det som exempel. *Alex* och *Robin* svarades av 31 respektive 30 ungdomar. Därefter följde *Love* som nämdes av 8, *Lo* med 5, *Michel(le)* med 4 samt *Mika* och *Tove* av 3 vardera. Totalt upptas 26 olika namn med varierat ursprung. Namnen med ett eller två belegg är såväl kulturellt angloamerikanska (*Blair, Cameron, Charlie, Ellis, Lesley, Morgan, Sam* och *Taylor*) som kulturellt nordiska (*Mattis, Ture, Ylve*) och av annat ursprung (*Alexis, Danni, Deniz, Eli, Nuuro, Nuurov, Renée*). Till den nordiska gruppen hör också *Tove*, som alltså nämns av tre personer. Av de 26 namnen återfinns sex bland de 45 vanligaste androgyna namnen i Illinois under 1900-talet: *Kim, Robin, Alexis, Lesley, Renée* och *Taylor* (Lieberson, Dumais & Baumann 2000 s. 1265).

Några frågor om ungdomarnas språkliga och kulturella bakgrund ställdes inte i enkäten, och det är därför svårt att veta något om deras förståelse inför respektive namn. Intressant är nu att undersöka hur väl ungdomarnas kunskaper och känsla egentligen svarar mot de faktiska förhållandena i riket. Till detta har jag valt att se hur de åtta namn som nämns av minst tre olika gymnasister fördelar sig bland befolkningen i stort.

⁴ Frågekomplexet lydde: "Många föräldrar vill idag ge sina barn ett köns neutralt namn. Kan du komma på några sådana (dvs. namn som används om både flickor och pojkar)? Vad tycker du om könsneutrala namn? Skulle du själv vilja ha ett köns neutralt namn?" (Namn (webbenkät för elever)).

KATHARINA LEIBRING

Tabell 1. Gymnasisternas exempel på könsneutrala namn (minst tre belägg) och dessa namns könsfördelning inom befolkningen.

Gymnasisternas svar		SCB:s namnstatistik 31/12 2013	
Namn som anses köns neutralt	Antal belägg i enkäterna	Antal män med namnet	Antal kvinnor med namnet
Kim	55	8.387	2.420
Alex	31	5.141	77
Robin / Robyn	30	22.413 / 12	127 / 87
Love / Lowe	8	3.421 / 821	136 / 27
Lo / Lou	5	189 / 39	518 / 160
Michel / Michelle	4	1.457 / 14	11 / 3.610
Mika / Mica	3	1.387 / 16	528 / 103
Tove	3	12	5.960

Tabell 1 visar de åtta namn som av minst tre gymnasister ses som könsneutrala, och hur många bärare som finns av respektive namn i Sverige. Av dessa namn har ett, *Michel(le)*, gemensamt uttal för båda könen men olika skriftbild. Att det setts som könsneutrala beror troligen på att de svarande endast utgått från namnets ljudbild, och inte tagit hänsyn till de franska könsmarkerande ändelserna. Bland de övriga sju namnen bärs fem av en övervägande del män, och två (*Lo/Lou* och *Tove*) av kvinnor. Namnet *Mika/Mica* är intressant så till vida att stavningen <Mica> är betydligt vanligare för kvinnor än för män, medan <Mika> klart överväger bland männen. Också stavningen av *Robin/Robyn* visar en könsskillnad. Man kan jämföra med Liebersons, Dumais & Baumanns konstaterande (2000 s. 1268 f.) om att för nästan hälften av de vanligaste androgyna namnen dominerar olika stavningar för de olika könen; en sorts könsbestämning kvarstår även om namnformerna uttalas likadant. Sex av namnen har getts till barn av båda könen under perioden 2011 till 2013, *Robin/Robyn* dock uppdelat efter kön så att bara flickor fått <y>-stavningen. För namnet

Michel(le) följer könsfördelningen de franska ändelserna. *Tove* har bara givits till flickor.

4.2. Vilka namn ges till barn av båda könen idag?

Hur förhåller sig dagens namngivare, alltså nyblivna föräldrar i Sverige, till frågan om könsneutrala/könsöverskridande namn? Denna fråga diskuteras inte i Emilia Aldrins innehållsrika avhandling från 2011 om attityder till förnamnsval, kanske för att barnen i hennes material knappt fått några könsneutrala eller könskonträra namn. I ett senare arbete (Aldrin 2015) undersöker hon utifrån genusteoretiska perspektiv vilka olika faktorer som används för att könskoda ett visst namn, och studerar bl.a. hur dessa könsgränser ömsom förstärks, ömsom luckras upp. En motsvarande studie riktad till namngivare av könsneutrala namn vore synnerligen intressant att genomföra, men tills vidare får den här empiriska undersökningen tjäna som utgångspunkt.

Jag vill alltså se hur pass vanligt det är att samma namn ges till barn av båda könen idag, och även se på vilka namn som ges. Jag har inte intervjuat enskilda namngivare, utan gjort en kvantitativ undersökning med utgångspunkt i sådana namn som faktiskt givits till barn av båda könen under de senaste tre åren. Materialet är SCB:s namntabeller där stavningsformer som givits till minst två personer under ett visst år noterats. Här är det viktigt att uppmärksamma att homonymer med olika språkligt ursprung och med olika könskonnotationer kan förekomma, t.ex. i namnen *Inge*, *Kari*, *Nicola*. Av praktiska skäl har jag med hjälp av min språkkänsla och olika förnamnslexikon försökt undvika att ta med sådana namn i listan nedan. Denna metod kan diskuteras, eftersom en ökad användning av namn med olika könskonnotationer kan förstärka bilden av det normala i att förnamn inte är könskodade, och sådana "tvetydiga" namn borde kanske därför ha redovisats. Utifrån dessa premisser förtecknas i tabell 2 sådana namn som givits som tilltalsnamn till barn av båda könen, och till minst fem barn av det

KATHARINA LEIBRING

underrepresenterade könet 2011–13, varav minst tre under ett och samma år.

Tabell 2. 24 tilltalsnamn som givits till barn av båda könen 2011–13 och det totala antalet barn som fått dessa namn under samma år.

Namn	Flickor	Pojkar	Namn	Flickor	Pojkar
Alex	8	499	Mika/Mica	66/5	32/(2)*
Alexis	23	49	Milou***	48	12
Charlie	147	1979	Mio	12	464
Eden	32	10	Nico	5	39
Eli	14	56	Nikki	191	15
Ellis	12	39	Noa	12	167
Jamie	17	219	Pim	9	7
Juno	139	10	Rio	21	54
Kim	23	55	Robin/Robyn	0/5	388/0
Lian	9	19	Sam	7	607
Lo	75	199	Tintin	32	15
Lou	53	21	Vilde/Wilde	8	106/64
Love**	15	719			

* Två pojkar har fått namnformen <Micah>, ingen <Mica>.

** Dessutom fick 214 pojkar men inga flickor namnformen <Lowe>.

*** Belägg på namn med stavningen <Milo> har inte medtagits, eftersom den kan ge ett annat uttal.

Som torde framgå är de flesta namnen relativt ovanliga som babynamn idag; från listorna över de 100 vanligaste namnen givna 2011–13 återfinns bara pojknamnen *Alex*, *Charlie*, *Love*, *Mio*, *Noa*, *Robin* och *Sam*. Över huvud taget finns inga namn från flickornas 100-i-topp-listor bland de könsöverskridande, vilket bekräftar tidigare iakttagelser om att det oftare är ursprungliga pojknamn som används könsöverskridande. Flera av namnen är sådana som gymnasisterna

NAMN OCH NAMNBÄRARE

också pekat ut som könsneutrala: *Alex, Alexis, Charlie, Kim, Lo, Love, Mika, Robin* och *Sam*.

Några gemensamma drag hos (de flesta av) de här namnen är att många namn inte har gammal hävd i Sverige (jfr Lieberson, Dumais & Baumann 2000 s. 1266 f.). En kontroll i Alléns & Wåhlins Förnamnsboken (1979) visar att 12 namn saknas helt,⁵ och att det av de resterande bara var sex namn (*Eli, Ellis, Juno, Kim, Lo* och *Mika*) som då hade fler än tio bärare av båda könen. De övriga sex namnen med fler än tio bärare, manliga, var *Alex, Alexis, Charlie, Love, Robin, Sam*. Inget av namnen bars av enbart kvinnor 1973. De flesta namnen har alltså äldre hävd som pojknamn än flicknamn. Namnen *Ellis, Juno* och *Lo* hade dock flera kvinnliga än manliga bärare 1973.

Det enda av namnen som ligger på någon av listorna över de idag 100 vanligaste tilltalsnamnen i Sverige är *Robin*, som är det 57:e vanligaste mansnamnet. De vanligast förekommande namnen i övrigt är i frekvensordning *Charlie, Sam, Alex* och *Love*; samtliga är vanligare som pojknamn än som flicknamn. *Robin*, som ju nämns av många gymnasister, har bara givits till totalt fem flickor (i formen *Robyn*) 2011 till 2013, och är måhända vara på väg att förlora sin könsneutralitet. Artisten Robyn är kanske inte längre lika aktuell som namninspiratör.

Av de 2011–13 givna 24 namnen har 18 givits oftare till pojkar än till flickor under de aktuella åren. De sex mer populära flicknamnen är *Eden, Juno, Mika, Milou, Nikki* och *Tintin*. *Juno* har alltså behållit sin ställning sedan 1973.

Ser man till de könsöverskridande namnens yttre form är det slående att de är korta och att nästan alla uttalas med högst två stavelser. De enstaviga *Kim, Pim* och *Sam* samt det

⁵ Alla förnamnsformer som 1973 hade fler än tio bärare, antingen som tilltalsnamn eller som sidoställt förnamn, är medtagna här.

trestaviga *Alexis* utgör undantagen. Många av namnen är ursprungliga kort- eller smekformer till längre namn, som kan härröra från både kvinnliga och manliga former. Några exempel: *Alex* används som kortform för både *Alexander* och *Alexandra*, *Charlie* för *Charles* och *Charlotte*, *Sam* för *Samuel* och *Samantha*.

De ovan nämnda, och flera andra namnformer har också ett kulturellt angloamerikanskt ursprung, som *Jamie* och *Nico* (se vidare om detta Brylla 2007 s. 192 f.). Från populärkulturen härstammar seriefigurerna Tintin och Milou. Att namnet på den manlige journalisten Tintin i Sverige mest används som flicknamn beror säkert på den kvinnliga skådespelaren Tintin Anderzons popularitet. Att några idag välbekanta personer (Alex Schulman, Gustav Fridolin) givit sina döttrar namnet *Charlie* har sannolikt haft stor betydelse för detta namns plötsligt uppblossande könsneutralitet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de könsöverskridande namnen i dagens Sverige oftare är ursprungliga pojknamn, att där finns många kortformer, att de ofta inte har gammal hävd i landet och att de sällan är bland de allra vanligaste tilltalsnamnen. I mycket överensstämmer detta alltså med de amerikanska undersökningarna, även om de skiljer sig i det sistnämnda avseendet.

5. Slutord

Med den här artikeln har jag velat ge en ögonblicksbild av ett namnlandskap i Sverige där gränserna mellan könskodade namn sakta luckras upp, men där de etablerade könsstrukturerna fortfarande är fast förankrade. För att komma vidare och för att ge en bild med fastare konturer av bruket av könsöverskridande namn krävs mer longitudinella studier. Önskvärt vore med en kombinerad kvantitativ och kvalitativ undersökning i Sverige. Några frågeområden att undersöka är dessa:

NAMN OCH NAMNBÄRARE

- Kommer popularitetscykeln för dagens könsöverskridande namn i jämförelse med de traditionellt könskodade namnen att som i USA vara kortare?
- Kommer en könskonträr användning av traditionella namn att bli vanligare, eller kommer det snarare att bildas nya namn som redan från början är könsöverskridande?
- Kommer de könsneutrala/könsöverskridande namnen i Sverige att feminiseras som i USA (jfr Barry & Harper 1993)?
- Kommer vi med tiden att få se en högre andel namn som går från flicknamn till könsöverskridande namn än idag, då fler namn är ursprungliga pojknamn?

Dessa mer kvantitativa frågor behöver naturligtvis kombineras med intervjuer och attitydundersökningar av ungdomar och nyblivna föräldrar – det är min förhoppning att den här inledande studien kommer att inspirera till vidare forskning.

Referenser

- Aldrin, Emilia, 2011: Namnval som social handling. Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007–2009. Uppsala: Uppsala universitet. (Namn och samhälle 24.)
- Aldrin, Emilia, 2015: Förnamnsvalet som resurs för förhandling av könsidentiteter och könsgränser. I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 32. S. 169–191.
- Alford, Richard, 1988: *Naming and Identity. A Cross-Cultural Study of Personal Naming Practices*. New Haven.
- Allén, Sture, & Staffan Wåhlin, 1979: *Förnamnsboken*. Stockholm.
- Andersson, Thorsten, 2013: Svenskt förnamnsskick i förändring. I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 31. S. 43–59.
- Barry, Herbert III, & Aylene S. Harper, 1993: *Feminization of Unisex Names from 1960 to 1990*. I: *Names* 41:4. S. 228–238.

KATHARINA LEIBRING

- Brylla, Eva, 2007: "A boy named Sue". Om flicknamn och pojknamn. I: Språk och kön i nutida och historiskt perspektiv. Studier presenterade vid Den sjätte konferensen om språk och kön, Uppsala 6–7 oktober 2006. Red. Britt-Louise Gunnarsson et al. Uppsala. S. 191–197.
- Brylla, Eva, 2010: Han får heta *Madeleine*. I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 28. S. 151–154.
- DAG = Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg. Institutet för språk och folkminnen.
- Gustafsson, Linnea, 2015: A Reinterpretation of Male and Female First Names in Sweden. Some Socio-Ideological Changes and some Linguistic Traits Relevant to a Reinterpretation of the Swedish Name Law. I: *Onoma* 47 (2012, tr. 2015). S. 101–117.
- Lieberson, Stanley, Susan Dumais & Shyon Baumann, 2000: The Instability of Androgynous Names. The Symbolic Maintenance of Gender Boundaries. I: *American Journal of Sociology* 105:5. S. 1249–1287.
- Namn (webbenkät för elever) utlagd 2014 på hemsidan till Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg. Svar inkomna från gymnasieskolor i Bollnäs, Lund, Malung-Sälén, Skellefteå, Stockholm, Söderhamn och Tranås.
- Namnlag 1982 = Namnlag utfärdad den 24 juni 1982. Lag om ändring i namnlag (1982:670) utfärdad den 16 december 1982. Stockholm.
- Namntabeller från Statistiska Centralbyrån: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0001/BE0001T04BAr/?rxid=1a79efb2-9178-4df2-85e1-8c677523acf9 (senast besökt 2015-10-28).
- NLU = En ny lag om personnamn. Betänkande av namnlagskommittén. 2013. Stockholm. (Statens offentliga utredningar 2013:35.)
- Schmidt-Jüngst, Miriam, 2013: Von der Öffnung der Zweigeschlechtlichkeit zur Öffnung des Namenrechts? I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 31. S. 111–113.
- Skatteverkets ställningstagande. Prövning av förnamns lämplighet. 2009-12-14. Dnr 131 873272-09/111.
- Statistiska centralbyrån. Namnstatistik. www.scb.se/Namnstatistik (senast besökt 2015-10-28).
- Svedjedal, Carin Leibring, 2014: Studenters attityder till könsneutralt språkbruk. *Hen, en* som generaliserande pronomen och

könskonträra namn. Examensarbete 15 hp, Svenska språket/Nordiska språk C, VT 2014. Uppsala universitet, Inst. för nordiska språk.

SUMMARY

Names and Name-Bearers: On Unisex and Gender-Inconsistent Names

By Katharina Leibring

In many cultures, one of the more important properties of a name is that a first name should indicate the bearer's sex. This is even compulsory in some countries. Until a few years ago in Sweden, children and adults were not allowed to have first names traditionally borne by the opposite sex (gender-inconsistent names). Some political parties and interest groups (e.g. LGBTQ-groups)⁶ regarded this attitude as discriminatory and have worked against it. After a court decision in 2009, the Swedish Tax Agency (where decisions on first names are taken) no longer regards gender-inconsistent names as inappropriate for either adults or children. Gender-neutral or unisex names have, however, been in use for a long time. In the first major part of this paper I examine, through the results of three attitude surveys whether this new and more liberal view has any popular support among the Swedish people, i.e. whether people consider it okay to give boys' names to girls and vice versa. All three surveys show that a majority of the respondents are against giving gender-inconsistent names to babies but that

⁶ LGBTQ = Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer.

KATHARINA LEIBRING

the attitude towards adults adopting such names is more allowing. In the second part of the paper, the results from an empirical study on the current use of unisex and gender-inconsistent names for babies are discussed. My findings confirm earlier American studies showing that more unisex names have a background as male names than female names, that they are often without a long tradition in the country, and that many of them are short forms or pet forms stemming from different names, both male and female. However, my findings differ from those in the American studies in that most of the names used for children of both sexes are rather uncommon in Sweden.

Katharina Leibring
Namnarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
Katharina.Leibring@sofi.se